

GIDA SEKTÖRÜNDE İNOVASYON

Dr. Nurdan KUŞAT
Süleyman Demirel Üniversitesi
Eğirdir Meslek Yüksekokulu

Çalışmanın Amacı

1. Dünyadaki yeni oluşumlar çerçevesinde Gıda Sektörü'nün yaşadığı gelişmeleri ve özellikle bu gelişmelerde inovasyonun rolünü ortaya koymak,
2. Gıda sektöründe inovasyonun belirleyicilerinin rollerini belirlemek.

Çalışmanın Yöntemi

- Çalışma tamamıyla bir literatür taraması olup, diğer imalat sektörü firmalarına göre daha düşük AR-GE faaliyetleri içeren gıda sektörünün dünya ekonomisindeki inovasyon kabiliyetini ortaya çıkarmaya yöneliktir.

REKABET GÜCÜ: İNOVASYON

- İNOVASYON; süreç olarak, bir fikri pazarlanabilir bir ürün yada hizmete, yeni bir ürün yada hizmete, yeni yada geliştirilmiş bir imalat yada dağıtım yöntemine, yada yeni bir toplumsal hizmet yöntemine dönüştürmeyi ifade eder. Aynı sözcük, bu dönüştürme süreci sonucunda ortaya konan, pazarlanabilir yeni yada geliştirilmiş ürün, yöntem yada hizmeti de anlatır.

Avrupa İnovasyon İlerleme Liderleri

European Innovation Scoreboard (EIS) 2009

Grup	Büyüme Oranı	Büyüme Liderleri	Orta Düzey İlerlemeciler	Yavaş İlerlemeciler
İnovasyon Liderleri	%1,5	İsviçre	Finlandiya Almanya	Danimarka İsveç İngiltere
İnovasyon Takipçileri	%2,7	Kıbrıs Rum Kesimi, Estonya	İzlanda Slovenya	Avusturya Belçika Fransa İrlanda Lüksemburg Hollanda
Orta Düzey İnovasyoncular	%3,3	Çek Cum., Yunanistan Malta, Portekiz	Macaristan Litvanya Polonya Slovakya	İtalya Norveç İspanya
Yakalamaya Çalışan Ülkeler	%5,5	Bulgaristan Romanya	Letonya Türkiye	Hırvatistan

Gıda Sektörünün Genel Özellikleri ve İnovasyon

- ◉ Gıda sektörü düşük araştırma yoğunluğuna sahiptir. (Menrad)
- ◉ Küçük gıda firmaları yeniliği gerekli görmekte, bu durum büyük ve tanınmış firmaları da kendilerini yenilemek zorunda bırakmaktadır (Avermaete vd.).
- ◉ Bu sektöre destek sağlayan endüstri alanlarındaki güçlü teknolojik gelişmelere bağlı olarak yeni ya da farklılaştırılmış gıda ürünlerinin sayısı artmıştır (Menrad).
- ◉ Firmalar rekabetçi durumlarını geliştirmek amacıyla ürün portföylerinde inovasyon veya renovasyonu sıklıkla tercih etmektedirler (Bigliardi ve Dormio).
- ◉ Başarılı bir inovasyon stratejisinin, firmanın finansal performansını olumlu yönde etkilediği görülmektedir (Zahra ve Das).

Gıda Sektörünün Genel Özellikleri ve İnovasyon

- İnovasyon kapasitesindeki toplam büyüme ve ihracattaki artış arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Guan ve Ma).
- Gıda sektörü; var olan pek çok kısıtlamalara rağmen inovasyona açık bir sektördür (Moro vd.).
- Piyasaya sürülen ürün yeniliklerinin %50'si performans hedeflerini karşılayamadıklarından, piyasadaki ilk yıllarında yok olmaktadır (Mc Namara vd.).
- Eski gıda firmaları pazara yeni olan ürünleri ortaya koyma konusunda daha açıktırlar (Avermaete vd.).
- Gıda sektöründe genelde yatay ürün inovasyonlarına rastlanır..Oysa ki yatay ürün inovasyonları, özünde ürün farklılaştırmasıdır (Nicholas, Martinez ve Briz, Galizi ve Venturini).

Gıda Sektörünün Genel Özellikleri ve İnovasyon

- Yüksek kalite, üreticiye rekabete dayalı avantaj sağlamaktadır (Mc Namara vd.).
- Gıda sektöründe gerçekleştirilen bütün inovasyonlar birbirini etkilemektedir (Green vd.).
- Ürün ve süreç inovasyonları beraber kullanıldığı takdirde gıda firmalarında başarı sağlanması mümkündür (Gatti vd.).
- Gıda sektörü aslında bütün inovasyonlara duyarlı bir sektördür. Fakat sektörün en yatkın olduğu inovasyon türü organizasyonel inovasyonla birlikte gelişen teknik inovasyonlardır. Bir başka bakış açısıyla da süreç inovasyonudur (Green).
- Gıda endüstrisinde tescilli ürünlerin sayısı diğer sektörlerle göre daha azdır (Martinez ve Briz).

Türk Gıda Sektörünün Güçlü ve Zayıf Yönleri

○ Güçlü Yönleri

- İklim ve coğrafyaya bağlı olarak yüksek tarımsal ürün çeşitliliği
- Nüfusla ilişkili olarak ucuz işgücü varlığı
- Nitelikli hammaddeye yurt içinde ulaşım kolaylığı
- İç talebin büyüklüğü

○ Zayıf Yönleri

- Kalite sistemleri ve gıda güvenliğine önem verilmemesi
- Finansal sıkıntılar
- Nitelikli işgücü azlığı
- Devlet-Özel Sektör-Üniversite işbirliğinin yetersizliği
- Haksız rekabete yol açan uygulamaların varlığı

POLİTİKA ÖNERİLERİ

- Firmaların faaliyet sürelerine bakılmaksızın, **inovasyonun firmanın sürekliliği ve sürdürülebilir rekabet gücü için ne kadar önemli olduğuna dair bilinçlendirici kampanyalara yer verilmesi** uygun olabilir.
- Türkiye'deki gıda sektörünün irili ufaklı pek çok firmadan oluştuğu ve **özellikle küçük firmaların AR-GE faaliyetleri için çabaları olsa da, maddi anlamda güçlerinin olmadığı** unutulmamalıdır.
- Gıda firmalarının kuruluş itibarıyla **aile işletmesi** olmaları ve ölçek olarak büyüseler de **gelenekçi yapılarını kırıp kurumsal bir yapıya kavuşmalarının önünde zaman ve yapısal engeller olduğu** göz ardı edilmemelidir.
- Firmalar, **ürün çeşitlendirmeye giderken standartlara da uygun üretim yapma zorunda oldukları, kalifiye eleman çalıştırarak** hem zaman hem de maliyetten tasarruf sağlayabilecekleri, böylece **hem fiyatla hem de fiyat dışı rekabetle ön plana çıkabilecekleri** konusunda bilinçlendirilmelidir.

POLİTİKA ÖNERİLERİ

- Diğer imalat sektörlerinde olduğu gibi, gıda sektöründe de iyileştirilmiş ürün imal etmek, kuruluş içinde entegrasyonu sağlamak ve ürün dağıtımında yeni teknikleri uygulayabilmek için, **TÜBİTAK ve KOSGEB desteğine yüksek oranda ihtiyaç olduğu** kesindir.
- Gıda sektöründe yer alan firmaların ürün ve organizasyonel inovasyon ortaya koyabilmesi, büyük oranda **firmalar arasında işbirliğinde bulunmaları** ile mümkün olabilmektedir.
- Gıda firmalarında tüm inovasyon türleri için **patent başvurularının ve ürün tescilinin önemli olduğu** görülmektedir. Bu nedenle patent kavramının ayrıntılı olarak anlatılması ve uygulanan prosedür hakkında bilgilendirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.
- Gıda sektöründe yer alan işletmelerin çok küçük firmalardan teşekkül ediyor olması ve küçük firmaların da AR-GE faaliyetlerinde bulunaçak kadar güçlü bir yapıya sahip bulunmamaları nedeniyle firmaların dış **AR-GE kaynaklarından yararlanmalarının sağlanması** çeşitli politikalarla teşvik edilmelidir.

POLİTİKA ÖNERİLERİ

- Dış pazarlara açılmayı ve **iç/dış pazarlarda süreklilik göstermeyi hedefleyen firmaların inovasyona ayrıca önem vermelerinin gereği** çeşitli etkinliklerle anlatılmaya çalışılmalıdır.
- Firmalara **yeni pazarlama yöntemlerinin** teorik ve uygulamalı olarak **tanıtılmasına** ihtiyaç olup, bu konuda **üniversite-sanayi işbirliğinin** genişletilmesine özen gösterilmelidir.
- Inovasyon yapmayan firmalar, inovasyonun maliyet artışlarına sebep olacağını düşündüklerinden, **inovasyon sayesinde yeni ürünlerle pazara girmenin olumlu sonuçlarını görememe** yanılgısından kurtarılmalıdır.
- Sektörün insan sağlığı için önemi düşünüldüğünde, **mevcut gıda standartlarının sektörde yer alan özellikle küçük firmalara tanıtılmasına** ihtiyaç vardır.
- Özellikle küçük firmaların **gıda fuarlarına katılımı** teşvik edilmelidir.

POLİTİKA ÖNERİLERİ

- Gıda sektörü teknoloji yoğun bir sektör görünümünde olmasa da, **diğer imalat sektörleri ile olan yatay ve dikey bağlantıları dikkate alınarak, teknolojik gelişmelerin devlet tarafından desteklenmesine** ihtiyaç duymaktadır.
- Gıda firmaları Türkiye genelinde küçük aile şirketleri olarak teşekkül ettikleri için devletin önderliği ile oluşturulacak **gıda kümelenmelerinin firmaların ortalıklar yoluyla büyümesine yardımcı olacağı** düşünülmektedir.
- Gıda firmalarının inovasyon kabiliyetlerini artırmak için **rakiplerinin davranışlarını ve müşterilerinin taleplerini takip etmeye, kurumsal içerikli araştırma merkezleri ve üniversitelerden yardım almaya ve ömür boyu eğitimi firma adına genel bir uygulamaya dönüştürmeye** ihtiyaçları vardır.

SON SÖZ

- Türk Gıda ve İçecek Sektörünün devlet önderliğinde oluşturulacak **Devlet-Sanayi-Üniversite işbirliğine** ihtiyacı bulunmaktadır. Bu konuda Ticaret ve Sanayi odalarının, ticaret borsalarının, ticarete yön veren sivil toplum kuruluşlarının, iş adamlarının; hemen hemen her ilde var olan üniversitelerle işbirliğinde bulunmalarına; işlerliği olan **gıda kümelenmelerinin faaliyete geçirilmesine** ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Teşekkür Ederim